

Kapcsolatok a középpontban

Nagyné Nagy Edina¹

Pusztai Gabriella (2025, szerk.). A család-iskola partnerség szülői nézőpontból. Vizsgálatok három országban. Debrecen, CHERD-Hungary, pp. 252, ISBN 978-615-6012-32-6 (PDF)

Mi történik, amikor a család és az iskola kéz a kézben dolgozik?

Már a borító is kiemeli a választ. A képek harmóniát, szeretetet, nyugalmat tükröznek, hiszen a szülőket és gyerekeket közös tevékenység közben ábrázolja. Kiemeli a család és iskola partnerségének fontosságát, vizuálisan is megjelenítve a bizalomra és együttműködésre épülő közös élményeket.

A szerkesztő Pusztai Gabriella, a Debreceni Egyetem Nevelés és Művelődéstudományi Intézetének vezetője. Kutatói munkája során főként a család-iskola kapcsolatok és pedagógiai innováció területén. Nevéhez olyan meghatározó művek fűződnek, mint az *Iskola és közösség* (2004), amelynek gondolati íve a most ismertetett könyvben is megjelenik.

A kötet a család és iskola közötti partnerség sokszínűségét tárja fel, bemutatva a szülői bevonódás formáit és hatásait. Tizenöt oktatáskutató dolgozott együtt, hogy a témát átfogóan vizsgálják és elemezzék. A kutatást a Debreceni Egyetem MTA-DE Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoportja támogatta. A mű 2025-ben jelent meg a Debreceni Egyetem CHERD Oktatáskutatók Könyvtára sorozat 24. köteteként, így biztosítva a tudományos alaposság és a gyakorlati relevancia együttes megjelenését.

A család és az iskola együttese minden gyermek életében kulcsfontosságú, hiszen a család teremti meg azt a biztonságos és támogató környezetet, amelyben a gyermek motiváltan tud tanulni. Pusztai Gabriella könyve egy olyan kutatási program eredményeit foglalja össze, amely nem csupán a szülők és pedagógusok együttműködésének és kapcsolattartásának új formáit kívánta feltárni, hanem azt is, hogyan hat mindez a tanulói sikerességre és a társadalmi mobilitásra. A kutatás mögött az a felismerés áll, hogy Magyarországon a közoktatásban a család és iskola kapcsolata sokszor inkább formális, mint valódi partnerség: szülői értekezletek, aláírások, ellenőrzők, de kevés igazi párbeszéd és közös felelősségvállalás. Empirikus vizsgálatok pontosan ezt mérték fel, hogy a szülők mit gondolnak a kapcsolattartási formákról, és az együttműködés lehetőségeiről, illetve a kérdőívek során már

¹ Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet MA-hallgató;
nagye990706@gmail.com

korábban több kutató is felhívta a figyelmet erre a problémára: így például Csapó Benő, aki *Az iskolai tudás* című munkájában az iskolai teljesítmény és a társadalmi háttér összefüggéseit vizsgálta. Fontos azt is megjegyezni, hogy számos nemzetközi kutatás már korábban kimutatta, hogy az iskola és a család közötti bizalmon alapuló együttműködés nem csupán jobb tanulmányi eredményhez vezet, hanem hozzájárul a gyermek önbizalmának, szociális kompetenciáinak fejlődéséhez is. (például: *The Relationship between Family-School-Community Collaboration and Students' Academic Achievement, 2025* vagy Witte, Schumacher & Napoli, 2021). A Pusztai Gabriella szerkesztésében megjelent kötet ennek hazai vonatkozásait mutatja be, arra keresi a választ, hogy a gyermek megfelelő fejlődése érdekében hogyan működjön együtt az iskola és a család.

A kötet tudományos alaposággal mutatja be a család és az iskola együttműködésének társadalmi, pedagógiai és pszichológiai dimenzióit. A kötet felépítése logikus, ugyanis az első nyolc fejezet az Epstein-modell egyes dimenzióit mutatja be, majd a 9–12. fejezet az együttműködést akadályozó tényezőket tárgyalja. Az első fejezet (*Kutatás a család iskola partnerségről, 9–17. o.*), bemutatja a kutatás célját, módszertanát, valamint a szülői perspektíva vizsgálatának elméleti hátterét. A könyv szakszerű kérdőíves kutatás adatait dolgozza fel (a kérdőívet a szerzők korábbi kutatásaik, illetve számos nemzetközi kutatás mérőeszköze alapján állították össze).

Az otthoni szülői tevékenységek című fejezet (19–51 o.) a szülők otthoni nevelési, tanulást támogató és társadalmi tőkét építő szerepét elemzi. A *család és az iskola kommunikációja* című részben (53–75. o.) jut szerep a kapcsolattartás formáira, az aktivitásra és a kezdeményezőkézségre. Az *önkéntesség és a szülői bevonódás* (77–90 o.) bemutatja a szülők önkéntes részvételének formáit, motivációit és az iskolai közösségépítésben betöltött szerepét. Az ötödik fejezet, *Az iskolai döntéshozatalban való szülői részvétel* (91–112. o.) című fejezet vizsgálatai különös figyelmet fordítanak arra, hogy a szülők miként vesznek részt különféle iskolai szervezetekben és intézményi döntési folyamatokban. A hatodik rész *Az iskolai bevonódás intenzitása* (113–118 o.) címet kapta, mely elemzi azt, hogy a szülők milyen mértékben és milyen területeken kapcsolódnak be az iskola életébe. *Az iskolai rendezvényeken való részvétel* (119–125 o.) című fejezet bemutatja a szülők különböző eseményeken való jelenlétét, aktivitását, így például művészeti és sportprogramokon. Ezt követően *A szülői közösségekre* (127–141 o.) koncentrálnak, ismertetve ezek formálódását, szerepét és az iskolai közösségbe való bekapcsolódás lehetőségeit. A kilencedik fejezet *A szülői bevonódást akadályozó tényezőket* (143–167 o.), vagyis azokat a nehézségeket és körülményeket azonosítja, amelyek gátolják a szülők aktív iskolai részvételét. A tizedik fejezet az *Alulreprezentált szereplők az iskolai részvételben* címet kapta (169–207 o.) amely vizsgálja a hátrányos helyzetű, roma, illetve speciális nevelési igényű tanulók szüleinek részvételét vizsgálja, valamint bemutatja intézményes szerepvállalásuk sajátosságait. Ezután a szerzők az *Iskolai segítőmunkatár-*

sak hozzájárulása szülői bevonódás erősítéséhez (209–221 o.) című részben bemutatják, hogy az iskolai szakemberek, pedagógusok és segítők miként erősíthetik a szülői részvételt. Végül *Az iskola által ösztönzött szülői részvétel jelentőségét* (223–237 o.) vizsgálja, elemzi, hogyan tudja maga az iskola aktívan elősegíteni és fenntartani a szülők tanulást támogató együttműködését.

Pusztai Gabriella *Család–iskola partnerség szülői nézőpontból* című művének szakirodalmi háttere széles körű és tudatosan válogatott, amely a hazai és nemzetközi kutatások közötti egyensúlyra törekszik – megbízható forrásként használható további kutatásokra, illetve tájékozódásra. A hivatkozások jelentős része olyan magyar szerzőkhöz kapcsolódik (például Lannert Judit, 2021 és Imre Anna, 2017), akik az oktatás társadalmi háttérét, a szülők szerepét és az iskolai együttműködés kérdéseit elemzik. Ezek a források a magyar oktatási rendszer sajátosságait és problémáit világítják meg. Ugyanakkor a nemzetközi szakirodalom, különösen Joyce L. Epstein, Susan L. Dauber 1989 munkái elméleti keretet adnak a család és iskola kapcsolatának értelmezéséhez, valamint lehetőséget biztosít az összehasonlító elemzésre. A hivatkozások arányát tekintve a hazai források dominálnak, ugyanakkor a nemzetközi irodalom jól kiegészíti azokat, biztosítva, hogy a mű egyszerre legyen hazai és nemzetközi kitekintésű.

A recenzált könyv nyelvezete érthető és világos, így nemcsak kutatók és pedagógusok, hanem a téma iránt érdeklődő szülők számára is könnyen befogadható. A szerzők a szakmai kifejezéseket úgy használják, hogy az a „laikusok”, szülők számára is érthető legyen. A stílus tárgyyszerű, de a szerzők szövege mögött érződik a téma iránti személyes elkötelezettség és pedagógiai érzékenység.

A vizsgálat eredményeit összesen 147 táblázat és 12 ábra szemlélteti, amelyek világosan és áttekinthetően mutatják be az adatokat, segítve mélyebb megértést. Véleményem szerint vonzóbb lenne az olvasók számára, ha több ábra szerepelne a műben, például összegző és összehasonlító ábrák, hiszen azok még szemléletesebbé tennék azt. Az eredményességi mutatók kialakítása során a kötet szerzői figyelembe vették, hogy a mennyiségi mutatók (például tanulmányi eredmények vagy a hiányzások száma) mellett minőségi mutatók (akár a szülők iskola iránti bizalma, az együttműködés minőségének megítélése) is szerepeljenek az elemzésben. Ezáltal a kutatás nemcsak a mérhető teljesítményre, hanem a kapcsolatok és az együttműködés minőségére is fókuszál, komplex képet adva az iskola és család partnerség eredményességéről. Mindez egy jól szerkesztett, szakmailag megalapozott és közérthető munkát eredményez.

A mű tudományos újdonsága abban rejlik, hogy egy nehezen elérhető célpopulációt, a szülők megközelítéseit vizsgálja. A hazai pedagógiai kutatások tekintetében jelzetős, 1000 fős mintaelemszámmal dolgozik, mely három országból (Magyarország, Románia és Ukrajna) származik. Ez lehetőséget teremtett a korlátozott mértékű nemzetközi összehasonlításra is. Ez a komparatív szemlélet különösen értékes, mivel rávilágít arra, hogyan befolyásolják a kulturális, társadalmi és intézményi sajátosságok a család és az iskola közötti partnerség alakulását és minőségét.

Óvodapedagógusként a könyv témája különösen közel áll hozzám, hiszen a család és az intézmény közötti partnerség már a koragyermekkori nevelésben is meghatározó. A Pusztai Gabriella által szerkesztett kötetben bemutatott kutatási eredmények és gyakorlati tapasztalatok sokat segíthetnek abban, hogy tudatosabban építsük a kapcsolatot a szülővel, és még inkább bevonjuk őket a nevelési folyamatba. A pedagógusok és szülők egyaránt hasznosítani tudják a kötetben bemutatott elveket és szemléletet a közös programok szervezésében és a gyermekek fejlődésének támogatásában. A könyvet minden pedagógusnak és szülőnek ajánlom, akik fontosnak tartják az együttnevelés és a partnerség megvalósítását a mindennapi gyakorlatban. Hiszen az olvasó megtudhatja, milyen módszerek és eszközök segítik a partnerség kialakítását, valamint milyen tényezők növelik az együttműködés sikerességét.

A jövő óvodáinak és iskoláinak sikerét éppen a családokkal való partnerség mélysége fogja meghatározni. A könyvet elolvasva bizonyára ez a felismerés minden olvasóban megfogalmazódik.

Irodalom

- Csapó, B. (1998). *Az iskolai tudás*, 1998. Osiris Kiadó.
- Dauber, S. L., & Epstein, J. L. (1989). Parents' attitudes and practices of involvement in innercity elementary and middle schools (CREMS Rep. No.33). Johns Hopkins University, Center for Research on Elementary and Middle Schools. *International Journal of Educational Research*, 134, 102774, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2025.102774>
- Pusztai, G. (2004). *Iskola és közösség: felekezeti középiskolások az ezredfordulón*. Gondolat Kiadó.
- Pusztai, G. (2025, Ed.). *A család-iskola partnerség szülői nézőpontból. Vizsgálatok három országban* CHERD-HUNGARY.
- Witte, A. L., Schumacher, R. E., & Napoli, A. R. (2021). Family-School Partnerships in Elementary SchoolFamily-school partnerships research overview. *Nebraska Extension* (2025). University of Nebraska–Lincoln Extension Publications. 2021 April, <https://extensionpubs.unl.edu/publication/g2330/2021/html/view>
- Xinlei, L., Ru, Y., & Shutao, W. (2025). The relationship between family-school-community collaboration and students' academic achievement: A Moderated Mediation Model, The Relationship between Family-School-Community Collaboration and Students' Academic Achievement. (2025). *International Journal of Educational Research*, 120, 102123. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2025.102774>